

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران
مركز ملی اطلاع رسانی
پایگاه مجلیه علوم اجتماعی

برنده نوبل اقتصاد ۱۹۷۶

قهرمان بازارهای باز

میلتون فریدمن

آشنایی با

و چه بسا تمامی آن می شناساند.

نیمه دوم قرن بیستم...

طاهر گزائرترین اقتصاددان

اورا به عنوان

مکتبه نامه اکو نو میست

حاجه
 زندگی نامه:

میلتون فریدمن در ۱۳ جولای سال ۱۹۱۲ میلادی در بروکلین نیویورک متولد شد. وی که در خانواده‌ای فقیر، یهودی مذهب و با ریشه مجارستانی - اتریشی به دنیا آمده بود، تحصیلات آکادمیک خود را در دانشگاه راجرتز نیوجرسی شروع کرد، فوق لیسانس خود را از دانشگاه شیکاگو گرفت و در سال ۱۹۲۶ موفق به دریافت مدرک دکترای اقتصاد از دانشگاه کلمبیا شد. وی سپس روانه دانشگاه شیکاگو شد و در آنجا به مدت سی سال به فعالیت‌های علمی و دانشگاهی پرداخت. فریدمن در آنجا کانون فکری را ایجاد کرد که بعدها چندین نفر از اعضای آن برنده جایزه اقتصاد نوبل شدند و این کانون فکری به «مکتب اقتصادی شیکاگو» معروف شد. وی علاوه بر کارهای اجرایی خود در زمان بازنشستگی از دانشگاه شیکاگو، به عنوان محقق در موسسه «هور» ز زیرمجموعه های دانشگاه استنفورد مشغول به تحقیق و بررسی های اقتصادی بود. زندگی نامه او توسط همسرش، خانم رز فریدمن در سال ۱۹۹۸ با عنوان دو آدم خوشبخت به چاپ رسیده است. فریدمن در سال ۱۹۶۲ کتاب «سرمایه داری و آزادی» را منتشر کرد، که به نوعی

مهم ترین کتاب وی است و در آن از هرچه کم تر شدن نقش دولت در بازار آزاد، برای ایجاد زادی سیاسی و اجتماعی دفاع کرد و نقش اقتصاد سرمایه داری در جامعه آزاد را مورد بحث قرار داد. این کتاب در بیش از ۵۰۰ هزار نسخه به چاپ رسیده و به ۱۸ زبان ترجمه شده است. وی همچنین در یک سری برنامه تلویزیونی با نام آزادی انتخاب (Free to Choose) حضور یافت و در مورد این که چگونه بازار های آزاد کار می کنند و در نهایت موجبات آزادی های سیاسی و اجتماعی را فراهم می آورند به توضیح پرداخت. با استفاده از همین برنامه تلویزیونی، او کتاب «آزادی انتخاب» را با همکاری همسرش «رز فریدمن» تألیف کرد. هم چنین نوشته های و در نیویوریک (NewsWeek) به شدت مورد استقبال واقع می شد. وی رئیس انجمن اقتصاددانان غرب و انجمن «مونت پلین» بود و در جامعه فلسفی آمریکا و آکادمی ملی علوم این کشور عضویت داشت. گذشته از کارهای آکادمیک فریدمن، در حوزه اجرایی او مشاور نیکسون، رئیس جمهور آمریکا بود و هم چنین در زمان تصدی ریاست جمهوری ریگان، مشاور اقتصادی وی شد. اما برترین افتخار میلتون فریدمن در سال ۱۹۷۶ بود که او به

دریافت حایزه نوبل اقتصاد نائل شد. این جایزه به پاس مطالعات او در زمینه تحلیل مصرف، تاریخ و نظریه عرضه پول و هم چنین نمایش پیچیدگی های سیستم های ثبات اقتصادی به او اهدا شد.

نظریات فریدمن:

فریدمن، نشان داد برای کنترل تورم و جلوگیری از افزایش هزینه تولید منجر به رکود، متغیرهای پولی و حجم نقدینگی باید متناسب با نرخ رشد اقتصادی تنظیم شود. فریدمن هم چنین نشان داد که که مصرف تابعی از درآمد است و شهروندان بر اساس پیش بینی درازمدت درآمد خود، رفتارهای مصرفی خود را تنظیم می کنند. بنابراین تغییرات مقطعی در درآمد، اثر فوری و جدی بر رفتار مصرفی آنها ندارد. فریدمن در کتاب ۱۹۵۷ خود به نام «نظریه تابع مصرف» به این موضوع پرداخت که بهترین روش برای پس انداز و خرج کردن روش کینز یعنی توسل به نظریه پردازی روانشناسانه نیست که افراد و خانوارها انتظارات مصرف خود را بر اساس میزان درآمد خود تطبیق می دهند، بلکه بهترین روش این است که افراد را این گونه فرض کنیم، که در مورد اینکه ثروت خود را در طول زندگی خود چگونه هزینه کنند و به مصرف رسانند، تصمیمات عقلایی اتخاذ می کنند پس

آزادی سیاسی نیز از راه خواهد رسید

ارائه شود، به تبع آزادی اقتصادی،

دولت‌های تمامیت‌خواه اداره می‌شود

اقتصادی، به کشورهایی که توسط

سرمایه‌داری یا کاپیتالیسم، و یا آزادی

تلویزیونی خود نیز گفته بود که اگر

میلتون فریدمن در برنامه‌های

مصرف

سالانه مردم تابعی است

از درآمدهای مورد انتظار آنان در طول زندگی.

دیگر تحقیقی که بار دیگر نام میلتون فریدمن را بر سر زبان‌ها انداخت، مربوط به رابطه بین بیکاری و تورم بود، فیلیپس اقتصاددان نیوزلندی نشان داده بود که که یک همبستگی تاریخی میان بیکاری و

تورم وجود دارد به طوری که در برهه‌های زمانی گوناگون، هرگاه تورم بالاتر

رفته، بیکاری کاهش نشان داده است و بالعکس. کم‌کم این رابطه در ذهن

اقتصاددانان جای گرفت و بنابراین انتظار می‌رفت در هنگام اوج بیکاری دولت

با ابزار مصنوعی اقدام به افزایش تورم کند، و بنابر تجزیه و تحلیل‌های به دست

آمده از منحنی فیلیپس دولت ناگزیر از انتخاب یک گزینه می‌شود: بیکاری یا

تورم بیشتر. در سال ۱۹۶۷ فریدمن نظریات سال

۱۹۵۸

فیلیپس را به نقد گذاشت و بیان کرد حتی در صورت اثبات چنین رابطه‌ای، اثرات آن تنها در کوتاه مدت خواهد بود و اگر دولت اقدام به افزایش تورم کند در بلندمدت بیکاری کاهش نخواهد یافت، حتی اگر تورم در همان میزان بماند یا حتی بالاتر رود.

مایناریسم فریدمن

به نظر فریدمن، مهم‌ترین عامل ایجاد تورم، رشد سریع‌تر حجم پول نسبت

به مقدار واقعی تولید کالاها و خدمات است، یعنی از دیدگاه او رابطه‌ی نزدیک

و پایداری بین تورم و حجم پول وجود دارد و به همین دلیل باید پدیده‌ی تورم

را با کنترل مقدار پولی که وارد اقتصاد می‌شود نظارت کرد. وی بر طبق این

نظریه معتقد بود که دوره‌های رکودی در اقتصاد سرمایه‌داری به‌واسطه انقباض‌های

پولی

به وجود

می‌آید. راه‌حل فریدمن برای

مشکلات تورمی و نوسانات کوتاه مدت در اشتغال و تولید ناخالص ملی واقعی،

همان قانون عرضه پول است. بنابراین هر چند پول در بلندمدت خنثی است، اما

بانک مرکزی برای جلوگیری از رکودها می‌بایست رشد نقدینگی را به میزان رشد

اقتصادی افزایش دهد. نظری که امروز از سوی بانک‌های مرکزی در سرتاسر

دنیا پذیرفته شده است. او با ایده استفاده از سیاست مالی (Fiscal Policy) به عنوان

ابزاری برای مدیریت تقاضا مخالف بود. وی همراه با آنا شوارتز در سال ۱۹۶۳

کتاب تاریخ پولی ایالات متحده را منتشر کرد. در این کتاب او و شوارتز

نقش عرضه‌ی پول و فعالیت اقتصادی را در تاریخ ایالات متحده آمریکا نقد و

بررسی که در نتیجه آن اهمیت نوسانات عرضه‌ی پول در بروز نوسانات اقتصادی

را استنتاج کردند. بر اساس کتاب فریدمن و شوارتز سیاست‌های مربوط به کنترل

فریدمن بر این باور بود که تأثیر کوتاه مدت تغییر در عرضه پول عمدتاً بر روی تولید است اما تأثیر بلندمدت آن عمدتاً روی سطح قیمت‌هاست

راه حل فریدمن برای مشکلات تورمی و نوسانات کوتاه مدت در اشتغال و تولید ناخالص ملی واقعی، همان قانون عرضه پول است

عرضه پول نسبت به سیاست‌های مالی و سیاست‌های مربوط به بودجه‌ی دولتی و نرخ سرمایه‌گذاری در تعیین مصرف و تولید اولویت می‌یابد. فریدمن بر این باور بود که تأثیر کوتاه مدت تغییر در عرضه پول عمدتاً بر روی تولید است اما تأثیر بلندمدت آن عمدتاً روی سطح قیمت‌هاست. در ۱۹۸۰ (م) نیز فریدمن همراه با شوارتز، کتاب "روندهای پولی در ایالات متحده و بریتانیا" را به رشته تحریر درآورد و باز همان نتایج را با استدلالاتی بیشتر به اثبات رساند.

دیدگاه سیاسی فریدمن

فریدمن اقتصاددانی درگیر با سیاست بود. دیدگاه سیاسی فریدمن، که به گفته خود او، لیبرال کلاسیک است، مبتنی بر مزیت‌های اقتصاد باز و بازار آزاد و مخالفت با دخالت دولت در بخش اقتصادی است. این دیدگاه، طرز فکر محافظه‌کاران و آزادی‌خواهان آمریکایی را نشان می‌داد. گفتیم که میلتون فریدمن در برنامه‌های تلویزیونی خود نیز گفته بود که اگر سرمایه‌داری یا کاپیتالیسم، و یا آزادی اقتصادی، به کشورهایی که توسط دولت‌های تمامیت‌خواه اداره می‌شود ارائه شود، به تبع آزادی اقتصادی، آزادی سیاسی نیز از راه خواهد رسید. او هم چنین در کتاب خود با نام «سرمایه

داری و آزادی» از به حداقل رساندن نقش دولت در بازار آزاد دفاع کرده است؛ تاجامعه بتواند به آزادی‌های سیاسی و اجتماعی دست یابد. فریدمن به آزادی نه تنها در حوزه اقتصاد، بلکه در تمام حوزه‌های سیاسی، فرهنگی و اجتماعی معتقد بود. از دیگر اندیشه‌های سیاسی برجسته فریدمن، نظریه "ملاحظه سیاسی و ملاحظه اقتصادی" است که تقابل یکسانی را در برابر دو عامل سیاست و اقتصاد در نظر می‌گرفت (بر خلاف برخی اقتصاددان‌ها که در برابر ملاحظات سیاسی انعطاف کم‌تری از خود نشان می‌دهند) و این مسأله او را به عنوان محبوب‌ترین اقتصاددان نزد سیاست‌مداران تبدیل کرده بود.

تأثیرات اندیشه‌های فریدمن

نظرات او در مورد سیاست‌های عرضه پول (هماهنگی عرضه پول با نرخ رشد اقتصادی)، مالیات (انحدامالیات کم و این که سیاست‌های پولی بسیار موثرتر از سیاست‌های مالی است) و خصوصی‌سازی (کوتاه کردن دست دولت از اقتصاد). سیاست‌های بسیاری از دولت‌های دنیا را تحت تأثیر قرار داد. مخصوصاً در زمان رونالد ریگان در آمریکا و مارگارت تاچر در انگلستان. از ایده‌های اقتصادی او بسیار استفاده شد.

هم‌چنین در

سال ۱۹۷۵ فریدمن به کنفرانسی در شیلی رفت و زمینه را برای برنامه‌هایی که گروه موسوم به «بچه‌های شیکاگو» در شیلی طراحی کرده بودند هموار ساخت. ملاقات فریدمن با پینوشه و مقامات ارشد دولت نظامی که عامل کشتار چندین هزار نفر در شیلی بودند، باعث شد بسیاری از روشنفکران و چپ‌گرایان بر فریدمن بنانند.

جوایز:

مدال جان بیتس کلارک در ۱۹۵۱
نوبل اقتصاد در ۱۹۷۶
نشان ملی علوم در ۱۹۸۸
مدال آزادی، نشان ویژه ریاست جمهوری در ۱۹۸۸
و سرانجام ۲۹ ژانویه سال ۲۰۰۷ به نام روز میلتون فریدمن نام گذاری شد.

فریدمن جوایز مختلفی از سوی دانشگاه‌هایی از آمریکا، ژاپن و گواتمالا و جایزه ویژه دولت ژاپن را در سال ۱۹۸۶ دریافت کرد. او تأثیر فراوانی بر رشته‌های اقتصاد کلان، اقتصاد خرد، تاریخ اقتصاد و آمار گذاشت. مثلاً در زمینه آمار، مبدع آزمون فریدمن بود.

فریدمن، قهرمان بازارهای آزاد، سرانجام در ۱۶ نوامبر ۲۰۰۶ در سن ۹۴ سالگی درگذشت.